

Vluchten voor een valk

Een drooggevalle wad is een gevaarlijke plek om je eten te zoeken. Hoe ontlopen wadvogels de aanval van een valk terwijl er nergens dekking is?

Het is niet voor zijn plezier dat Piet van den Hout vogels de stuipen op het lijf jaagt. Hij doet het puur voor de wetenschap. En met mate. Op Texel liet de dierecoloog gedurende een week eenmaal daags een opgezette roofvogel aan een touwtje over een groepje wadvogels scheren. Dat gebeurde in een overdekte proefopstelling met een nagebootst stukje wad. Van den Hout keek wat er met de vliegspieren en het lichaamsgewicht van de vogels gebeurde. 'Kanoetstrandlopers verliezen gewicht onder invloed van gevaar', vertelt hij. 'En steenlopers krijgen grotere vliegspieren. Dat is precies wat ik op grond van hun gedrag in de natuur verwachtte.' Wanneer in plaats van een roofvogel een opgezette kokmeeuw 'overvloed' (die geen natuurlijke vijand van de wadvogels is) veranderde niets.

Strategie vogel verschilt

Om te begrijpen waar zijn verwachtingen vandaan komen, moeten we met van den Hout afreizen naar de Banc d'Arguin voor de kust van Mauritanië. Deze tropische versie van de Waddenzee vormt het overwinteringsgebied van de wadvogels die hij onderzoekt. Urenlang tuurde hij door zijn telescoop. Zo zag hij welke vogels waar op het wad hun kostje bij elkaar scharrelen. Kanoetstrandlopers

hebben opgedaan, verhuizen de jonge vogels naar de rijkere – en veiligere – zeegrasvelden.

fourageren in grote groepen bij elkaar. Zo ver mogelijk uit de kant, op de zeegrasvelden. Een grote valk zien ze van verre aankomen. Ze stijgen op als een grote bal die alle kanten opschiet. Daar krijgt de roofvogel moeilijk grip op. Van den Hout: 'Voor wendbaarheid moet je licht zijn. Het is net als met een moddervet mens. Als je die laat slalommen met een stel pionnetjes vliegt hij steeds uit de bocht.' Steenlopers hebben een andere strategie. De dieren leven in kleine groepjes aan de rand van het wad. Ze maken aanspraak op een andere levensverzekering: sterke vliegspieren. 'Valken bestoken de steenlopers vanuit de duinen', weet van den Hout. 'De vogels moeten plotseling daarom snel kunnen opstijgen en plotseling wegvliegen.'

Gepubliceerd in: Experiment NL, deel 4, een uitgave van NWO in samenwerking met Quest (augustus 2011)

© Manon Laterveer-de Beer

Jong dier is slachtoffer op oefengrond

Bij kanoetstrandlopers zijn vooral jonge dieren het slachtoffer van grote valken. Het gaat om exemplaren die niet veilig tussen hun soortgenoten midden op het wad fourageren, maar dicht tegen de duinen. Ondanks het gevaar van roofvogels blijven de jonge strandlopers op het onbegroeide wad dicht bij de duinen. Dit vormt een nuttige oefengrond. Met het relatief soortenarme bodemleven leren ze hun snavel goed gebruiken voor het herkennen van prooien. En er lopen minder volwassen, bazige soortgenoten in de weg. Pas als ze genoeg ervaring